

نظریه‌ی نشا

دکتر مژده وکیل

www.ketab.ir

سرشناسه:	وکیلی، شروین، ۱۳۵۳.
عنوان و نام پدیدآور:	نظریه‌ی منش‌ها/ شروین وکیلی.
مشخصات نشر:	تهران: شورا، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری:	۲۷۴ ص.
شابک:	۰ - ۲۴ - ۲۹۹۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۲۶۳ - ۲۷۴.
موضوع:	تکامل رفتار
موضوع:	تکامل اجتماعی
رده‌بندی کنکره:	۱۳۸۹ ع ۸ و ۱۱۱۱۶۲۶
رده‌بندی دیوپی:	۳۰۳/۴
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۲۱۱۳۸۹۸

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، نرسیده به پنج شمیران، کوی نوبخت.
شماره‌ی ۲، طبقه‌ی همکف: تلفن: ۷۷۶۰۲۲۱۲، همراه: ۰۹۳۵۹۵۷۲۰۰۸
shourafarin@gmail.com
www.shourafarin.ir

نظریه‌ی منش‌ها

نویسنده: دکتر شروین وکیلی

www.soshians.net

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: مریم تاج بخش و کیوان وارثی

لینوگرافی: سحر گرافیک: چاپ: مهارت: صحافی: مهرگان

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه: نوبت چاپ: اول؛ ۱۳۹۰

بها: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۰ - ۲۴ - ۲۹۹۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست

۱۱	پیش‌درآمد.....
	بخش نخست: چیستی منش‌ها
۱۵	گفتار نخست: تاریخچه‌ی رویکردها.....
۳۳	گفتار دوم: مبانی روش‌شناختی.....
۴۵	گفتار سوم: تعریف‌های موجود از عنصر فرهنگی.....
۵۵	گفتار چهارم: تعریف منش.....
	بخش دوم: ساخت منش‌ها
۸۵	گفتار نخست: کالبدشناسی منش.....
۱۱۱	گفتار دوم: بافت‌شناسی منش.....
۱۶۱	گفتار سوم: رده‌بندی منش‌ها.....
	بخش سوم: پویایی رفتار منش‌ها
۱۹۳	گفتار نخست: کلیات.....
۱۹۹	گفتار دوم: جهش، شاخه‌زایی، گونه‌زایی.....
۲۰۵	گفتار سوم: اندرکنش میان منش‌ها.....
۲۲۳	گفتار چهارم: الگوهای تکثیر منش‌ها.....
۲۲۵	گفتار پنجم: قواعد عام تکاملی.....
۲۳۱	گفتار ششم: رهیافت.....

پیوست‌ها

۲۳۵	متغیرهای جامعه‌شناسی زیستی
۲۳۹	درباره‌ی جفت‌های متضاد معنایی
۲۶۱	کتاب‌نامه

www.ketab.ir

سپاس

این کتاب به این شکل نوشته نمی‌شد و با این ترتیب به دست مخاطب نمی‌رسید اگر که نویسنده از لطف دوستان و یاری یاران برخوردار نمی‌شد. شکل نخستین این متن، بخشی از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد نگارنده در رشته‌ی جامعه‌شناسی بود که با راهنمایی و مشاوره‌ی دکتر تقی آزاد ارمکی و دکتر یوسف اباذری به سرانجام رسید. متن کنونی را یار دیرینه‌ام علیرضا افشاری، با همکاری شراره عبدالله‌خانی، ویرایش کرده و دوستانم مریم تاج‌بخش و کیوان وارثی طراحی جلد و کتاب‌آوایی‌اش را بر عهده گرفتند و عزیزانم حسین کاظمیان و مهندس پیمان اعتماد، که مدیران انتشارات شورآفرین و مؤسسه‌ی خورشید هستند، چاپ آن را ممکن ساختند. بسیار سپاسگزار همه‌شان هستم. چرا که اگر لذتی و قدرتی و معنایی از خواندن این متن برخیزد بی‌شک سهمی از آن مدیون ایشان است.

پیش‌درآمد

ز دانش‌پیرسید پس دادگر   که فرهنگ بهتر بود یا گهر؟
چنین داد پاسخ بدو رهنمون   که فرهنگ باشد ز گوهر فزون
گهر بی‌نر زار و خوارست و نیست   به فرهنگ باشد روان تندرست
فردوسی

ما در برشی ویژه از تاریخ و جغرافیا زندگی می‌کنیم. قلمرو تمدنی ایران‌زمین، که قرنی است به چندین و چند واحد سیاسی متمایز تجزیه شده، درگیر بحرانی است که هر دو حوزه‌ی سازماندهی اجتماعی و پیکربندی هویت را در بر می‌گیرد. در قرن گذشته، برخورد بستر فرهنگی سنتی ایرانی با موج تمدن مدرن آشوبی دامن‌گیر را پدید آورد که در سطوح گوناگون زندگی اجتماعی و روانی ایرانیان بازتاب یافته است.

شرایط کنونی با ابهام در بسیاری از مفاهیم بنیادین همراه است که یکی از آنها فرهنگ است. بحث از فرهنگ این روزها نقل محافل است. گویی همگان دریافته‌اند که مشکلی با ماهیتی نرم‌افزاری در جایی وجود دارد، و گویا توافقی شکل گرفته که آشوب یادشده را به حوزه‌ی معنا مربوط می‌داند. با این وجود، تعریفی دقیق و درست و جامع از فرهنگ در دست نیست و این کلیدواژه انگار به صورت برجسبی درآمدۀ باشد که به تمام چیزهای خوب غایب یا همه‌ی امور ناخوشایند حاضر اشاره می‌کند.

نوشتار کنونی پیشنهادی است نظری برای صورت‌بندی مفهوم فرهنگ: به شکلی که تصویری دقیق و روشن و تحلیل‌پذیر از فرهنگ و عناصر فرهنگی و جریان‌های فرهنگی حاصل آید. فهم شرایطی که امروز در آن به سر می‌بریم و تدوین راهبردهای حل مسائلی که با آن روبه‌رو هستیم تنها زمانی ممکن خواهد شد که صورت مسأله به درستی درک شده باشد، و این کار در گروی فهم درست مفهوم فرهنگ است.

«نظریه‌ی منش‌ها» برای نخستین بار در قالب پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد نگارنده در رشته‌ی جامعه‌شناسی در دانشگاه تهران ارائه شد. آقایان دکتر تقی آزاد ارمکی و دکتر یوسف اباضری که به ترتیب راهنمایی و مشاوره‌ی این پایان‌نامه را بر عهده داشتند در جریان ارائه‌ی این رساله از هیچ کمکی دریغ نکردند که جای سپاس بسیار دارد.

این پایان‌نامه از دو بخش تشکیل یافته بود که یکی از آنها نظریه‌ی منش‌ها و دیگری پژوهشی درباره‌ی جوک‌های فارسی بود که کاربست میدانی نظریه‌ی منش‌ها را نمایش می‌داد. پژوهشی یادشده در سال ۱۳۸۵ توسط انتشارات اندیشه‌سرا و مؤسسه‌ی خورشید به صورت کتابی با نام جامعه‌شناسی جوک و خنده به چاپ رسید. باید همین‌جا از همیاری و همدلی یاران خورشید و آقای بهزاد پاکروح، مدیر نشر اندیشه‌سرا، در به انجام رسانیدن این کار سپاسگزاری کرد.

کتابی که در دست دارید به همت انتشارات شورافزین و یاری همکاران مؤسسه‌ی خورشید به زیور طبع آراسته می‌شود و یکی از کتاب‌های مجموعه‌ی زروان است که شالوده‌ی چارچوب نظری نگارنده را صورت‌بندی و بیان می‌کند. چارچوب زروان بنیانی نظری است که همه‌ی آثار دیگر این قلم را باید بر مبنای‌شان استوار دانست.